

9.2.2016

Delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning

Delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning, sammanträde 9.2.2016

Den kommunala ekonomin behöver stabiliseras – nödvändiga investeringar måste tillgodoses

Fortsatt dåliga utsikter för den kommunala ekonomin

Finlands ekonomi befinner sig i en svår situation. Trots att en måttlig konjunktursvängning är att vänta i år måste anpassningsåtgärderna inom offentliga sektorn fortsätta för att balans ska kunna nås.

Enligt de preliminära bokslutsuppgifterna för 2015 är läget inom den kommunala ekonomin bättre än väntat, men vi står ändå fortfarande inför stora utmaningar. Kommunernas och samkommunernas årsbidrag och räkenskapsperiodens resultat har försvagats jämfört med året innan, men å andra sidan har skuldsättningen vuxit betydligt mindre. Också investeringarna i anläggningstillgångar har minskat en aning. Den viktigaste enskilda faktor som förklarar fjolårets utveckling är bolagiseringarna av affärsverk och de förändringar de medfört i siffrorna för den kommunala ekonomin. Utan de statsandelsnedskärningar som gjordes under förra valperioden skulle den kommunala ekonomin ha visat ett klart överskott.

Om regeringens åtgärder går igenom kommer de att underlätta kommunernas ekonomiska situation en aning, men kommunernas egna spar- och effektiviseringsåtgärder har ändå haft en stor betydelse. Enligt KT Kommunarbetsgivarnas enkät skars personalutgifterna i kommunsektorn ner med i genomsnitt 1,4 procent år 2015. Det är 302 miljoner euro av arbetskraftskostnaderna för hela kommunsektorn. Besparingar av samma storleksklass är att vänta också i år. Lönesumman med lönebikostnader uppgick i fjol till cirka 21 miljarder euro.

För att de kommunala arbetsgivarna ska vara konkurrenskraftiga är det viktigt att deras socialskyddsavgifter sänks i motsvarande mån som de övriga arbetsgivarnas, så att konkurrensen inte snedvrids.

För kommunerna är det viktigt att man på arbetsmarknaden kan avtala om åtgärder som främjar konkurrenskraften och framför allt om lokala avtal. Situationen i kommunerna och samkommunerna varierar och genom lokala avtal vore det möjligt att ersätta permitteringar och uppsägningar med andra åtgärder.

Kommunförbundet godkänner inte regeringens förslag om att privata arbetsgivares sjukförsäkringsavgift ska sänkas med 1,72 procentenheter och att detta ska finansieras genom sparåtgärder inom offentliga sektorn. Förbundet kräver att arbetskrafts-

kostnaderna ska sänkas lika mycket också för de kommunala arbetsgivarna.

Den växande arbetslösheten, framför allt långtidsarbetslösheten, och det stora antalet asylsökande, nedskärningarna i grundtryggheten och utkomstskyddet samt de fortsatt stora investeringsbehoven ökar trycket på ökade utgifter för de kommunala tjänsterna och inkomstöverföringarna.

Trycket är stort i synnerhet i fråga om arbetsmarknads- och utkomststödet, som kommunerna också i fortsättningen finansierar till hälften trots överföringen till FPA år 2017. Kommunernas andel av finansieringen av arbetsmarknadsstödet överstiger redan 400 miljoner euro. Efterfrågan på åldersrelaterade social- och hälsovårdstjänster uppskattas växa med cirka en procentenhet varje år.

Konkurrenskraften, den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen har en nyckelposition i åtgärderna för att tackla dessa utmaningar, och de visar också riktningen för den kommunala ekonomin. Strukturella reformer behöver tid. Också om de lyckas syns verkningarna först efter flera år.

Målet för det strukturella saldot stöder en balanserad kommunal ekonomi

Kommunförbundet stöder den nya makrostyrningen av kommunerna, där staten utöver ett balanseringsmål för den kommunala ekonomin också sätter en utgiftsgräns för de uppgifter som staten ålägger kommunerna och tillgodoser finansieringsprincipen i förhållandet mellan staten och kommunerna.

I planen för de offentliga finanserna har det satts ett mål för det strukturella saldot enligt nationalräkenskaperna. Målet för den kommunala ekonomin år 2019 är ett underskott (nettokreditgivning) på ½ procentenheter i förhållande till BNP.

I den kommunala bokföringen används begreppet verksamhetens och investeringarnas kassaflöde, som beskriver den finansiella balansen under ett år när finansieringen av investeringar beaktas till fullt belopp. Enligt de preliminära bokslutsuppgifterna var verksamhetens och investeringarnas kassaflöde cirka en miljard euro på minus i fjol.

För att balans ska uppnås i den kommunala ekonomin måste därför både staten och kommunerna vidta nya åtgärder för att stärka kommunernas ekonomi.

Kommunförbundet stöder det nuvarande målet för det strukturella saldot.

För att målet för det strukturella saldot ska uppnås för den kommunala ekonomin måste den årliga justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna också i fortsättningen genomföras till fullt belopp, och kommunerna bör få full kompensation för de avdrag i inkomstbeskattningen som minskar kommunernas skatteunderlag. Målet att minska kommunernas uppgifter och skyldigheter med en miljard bör uppfyllas i enlighet med regeringsprogrammet.

Den fastighetsskattereform och utveckling av värderingsgrunderna som inleddes under förra valperioden bör fortsätta. Den utredning om kapitalbeskattningen som finns inskriven i regeringsprogrammet bör gälla även fördelningen av kapitalbeskattningens inkomster till olika skattetagare, också kommunerna.

Kommunernas samfundsskatteandel bör bevaras och återföras till den förhöjda nivån.

Kommunförbundet anser det viktigt att en utvidgning av kommunernas skatteunderlag i fråga om kapital-, trafik-, bränsle- och miljöskatterna utreds i syfte att minska trycket på att höja kommunalskatten.

Utgiftsbegränsningen bör följas upp

I kommuneekonomiprogrammet satte staten en utgiftsgräns på -540 miljoner euro, som innebär att trycket på kommunernas verksamhetsutgifter som förorsakas av statens åtgärder minskar i jämförelse med den s.k. tekniska ram som blev klar i mars 2015. Nu granskas för första gången hur utgiftsbegränsningen i kommuneekonomiprogrammet uppfyllts.

Genomförandet och kostnadseffekterna av de åtgärder i kommuneekonomiprogrammet som omfattas av utgiftsbegränsningen beror i många fall på kommunernas egna beslut eller förändringar i övervakningspraxis. Därför ger de inte nödvändigtvis sådana utgiftsbesparingar för offentliga sektorn som det framförts i kommuneekonomiprogrammet.

Åtgärder som ingår i utgiftsbegränsningen, men som har tvetydiga ekonomiska konsekvenser, är åtminstone:

- förändring i personaldimensioneringen inom äldre- och småbarnspedagogiken
- effektivisering av den specialiserade sjukvården
- förbättring av närstående- och familjevården
- förhöjda avgifter inom social- och hälsovården
- begränsning av den subjektiva rätten till dagvård
- förhöjda avgifter för småbarnspedagogik samt morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever

Bedömningen av reformernas ekonomiska konsekvenser bör vidareutvecklas så att den blir mer realistisk. Också erfarenheterna i de kommuner som genomför reformerna och kommunernas egna bedömningar bör beaktas i större utsträckning än tidigare.

För att utgiftsbegränsningen ska kunna tryggas anser Kommunförbundet det vara viktigt att bedömningen och uppföljningen av åtgärdernas ekonomiska konsekvenser utvecklas samtidigt som styrningen av och normerna för kommunerna luckras upp i snabbare takt.

I fortsättningen bör statens utgiftsbegränsning i första hand gälla endast sådana åtgärder där utfallet helt beror på statens beslut.

Utmaningar kring stabiliseringsåtgärderna

Enligt planen för de offentliga finanserna är det med tanke på den offentliga ekonomins helhetsintresse möjligt att permanent lagstifta om uppgifter som ökar verksamhetsutgifterna. I så fall är det meningen att åtgärder ska vidtas för att förhindra att kommunernas finansiella ställning försvagas. Bland annat är det tänkt att kommunerna ska få möjlighet att höja avgifterna för kommunala tjänster.

Det är uppenbart att regeringens planer på höjda kommunala avgifter inte kommer att realiserar fullt ut under detta år. Höjningarna av social- och hälsovårdsavgifterna torde bli cirka 50 miljoner euro mindre än vad som eftersträvats. I fråga om avgif-

terna för småbarnspedagogik samt morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever verkar största delen av höjningarna skjutas upp till nästa år.

Kommunerna bör få en fri avgiftspolitik och avgiftsinkomsterna bör kvarstå som inkomstkällor för kommunerna utan koppling till förhållandet mellan staten och kommunerna.

Finansieringsprincipen tillämpas i reformerna

Förhållandet mellan staten och kommunerna definieras i stor utsträckning genom finansieringsprincipen som härletts ur grundlagen. Finansieringsprincipen innebär att staten ska se till att kommunerna har tillräckliga resurser för de uppgifter de ålagts att sköta. De pågående förändringarna inom social- och hälsovården och regionförvaltningen kommer att innebära stora omställningar i den offentliga förvaltningen, ekonomin och produktionen av välfärdstjänster.

Trots att det för tillfället är svårt att noggrant uppskatta hur de planerade reformerna påverkar de offentliga finanserna som helhet eller den kommunala ekonomin, är det viktigt att finansieringsprincipen ses som en central utgångspunkt när reformerna genomförs.

Kommunkoncernerna får större betydelse från och med 2017

Enligt den nya kommunallagen ska kommunens ekonomiplan vara i balans eller visa överskott enligt den kommunala bokföringen. Skyldigheten att täcka underskott gäller framöver också samkommuner och kommunkoncerner.

Koncernperspektivet betonas i den nya kommunallagen. Kommunkoncernens ekonomi ska ses som en helhet, så att de begränsade resurserna kan utnyttjas så effektivt som möjligt, bland annat i fråga om investeringar och koncernens interna stöd-tjänster. Genom den nya kommunallagen får koncernbokslutet större betydelse, eftersom kommunerna i fortsättningen kan bli föremål för det s.k. kriskommunförfarandet bland annat på grund av underskott i koncernbalansräkningen.

Enligt den nya kommunallagen granskas kriskommunkriterierna på koncernnivå från och med år 2017. Kommunerna kan då inte längre undgå att bli kriskommuner genom att till exempel bolagisera kommunens verksamheter och flytta över skulder till dotterbolagen via överlåtelse av egendom.

Kommunförbundet betonar att den kommunala ekonomin utsträcks till att gälla kommunkoncerner i kommunekonomiprogrammet från och med 2017.

Kommunernas investeringar och skuldsättning

År 2000–2014 har 95 procent av skuldökningen i kommunerna gällt investeringar.

Trycket på investeringar kommer att fortsätta öka bland annat till följd av befolkningens stigande ålder, flyttningsrörelsen och renoveringsbehoven. Det är viktigt att se till att investeringarna är ändamålsenliga med tanke på helheten. Eventuella begränsningar av kommunernas och samkommunernas investeringar bör göras i samråd med de kommunala aktörerna.

Kommunförbundet är redo för ett talko för att bromsa skuldsättningen. Det bör ändå gå till på ett sätt som inte äventyrar tillväxten och sysselsättningen samt investeringar som stöder servicens resultat.

Kommunernas och samkommunernas finansieringsandel av investeringar som avskrivs är nu drygt 60 %. Kommunförbundet är berett att stödja åtgärder för att på ett kontrollerat sätt höja detta förhållande i syfte att på lång sikt bromsa den ökande skuldsättningen med beaktande av investerings- och reparationsbehoven.

Det s.k. kriskommunförfarandet gäller från och med år 2017 också kommunkoncerner och samkommuner. Kommunerna ansvarar för dottersammanslutningarnas lån till den del som kommunerna beviljat proprioborgen för dem. När bolag inom kommunkoncernen analyseras bör man beakta verksamhetskrav som avviker från primärkommunens verksamhet och bolagens ekonomiska natur. Kommunernas sammanräknade borgensförbindelser uppgick i slutet av 2014 till 8,6 miljarder euro. Den lånestock som kommunerna och samkommunerna ansvarar för uppgår för närvarande till cirka 25 miljarder euro.

Kommunerna och sysselsättningen

Under de senaste två åren har arbetslösheten vuxit och blivit betydligt mer långvarig än tidigare. Kommunförbundet anser att det finns ett oroväckande stort missförhållande mellan resurser och behov. Anslagen för offentlig arbetskrafts- och företagservice minskar i år med cirka 50 miljoner euro. Rent konkret innebär nedskärningen att omkring 18 000 personer färre än i fjol omfattas av offentlig arbetskraftsservice (aktiveringsåtgärder). De minskade aktiveringsåtgärderna och kommunernas utvidgade ansvar för aktivering av svårssysselsatta sedan 2014 syns också i form av en ökning av kommunernas betalningsandelar för arbetsmarknadsstödet. I fjol uppgick betalningsandelarna till över 400 miljoner euro. Det finns också ett stort tryck på att spara in på arbets- och näringsförvaltningens personalresurser. Det avspeglar sig på vägledningen av arbetslösa och resurserna och verksamhetsförutsättningarna för bland annat kommunernas och FPA:s gemensamma sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen.

Resursnedskärningarna fortsätter också under 2017–2019. När anslagen för arbetskrafts- och företagservice krymper, innebär det att den aktiva arbetskraftspolitikens proportionella andel av de arbetslöshetsrelaterade utgifterna minskar betydligt.

Enligt planen för de offentliga finanserna ska yrkesutbildningen överföras från Arbets- och näringsministeriet till Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde år 2018.

Kommunförbundet anser det viktigt att utbildningen är kopplad till arbetslivet på ett flexibelt sätt och att långtidsarbetslösa har verkliga möjligheter att delta i utbildning som utvecklar yrkeskompetensen.

Det sysselsättningspolitiska kommunförsöket

Åren 2012–2015 genomfördes ett sysselsättningspolitiskt kommunförsök, där kommunerna gavs frihet att sköta tjänsterna för svårssysselsatta på nya och olika sätt. Försöket gav goda resultat trots att det inte fanns möjlighet att pröva på förfaranden som avvek från den gällande lagstiftningen. Sysselsättningen av framför allt långtidsarbetslösa utvecklades i en klart gynnsammare riktning i försökskommunerna än i andra kommuner. Tack vare projekten inom försöket utvecklades och förbättrades

bland annat kundarbetet och kundservicen, sysselsättningsmetoderna, kundernas möjligheter att påverka tjänsterna och samarbetet mellan olika aktörer.

I regeringsprogrammet sägs att "en överföring av ansvaret för arbetskraftsservice inklusive resurser till kommunerna när det gäller de svårast sysselsatta utreds enligt pendlingsregion, i enlighet med Danmarks modell. Resurserna och sysselsättningsansvaret sammanslås, vilket gör det ekonomiskt attraktivt för kommunerna att snabbt anställa arbetskraft." Under hösten gjordes en utredning om detta som blev klar 14.1.2016. Utredningen som leddes av minister Lindström resulterade i en rekommendation om att framskrida via försök.

Kommunförbundet lät anteckna avvikande mening i arbetsgruppens slutrapport. Förbundet uttryckte oro för att eventuella administrativa överföringar av statens eget sysselsättningsansvar skulle blandas ihop med försöken att överföra ansvaret för de mest svårssysselsatta till kommunerna. Besluten om försök med att överföra ansvar på kommunerna bör fattas snabbt oberoende av övriga omläggningar inom förvaltningen.

Kompetensen har ökat i kommunerna och målbilden har stärkts. Redan nu har ett stort antal kommuner på olika håll i landet meddelat att de vill delta i ett fortsatt sysselsättningsförsök, trots att någon ansökan ännu inte inletts. Kommunerna väntar på ett snabbt beslut om en fortsättning. Arbetslösheten växer och vi har inte råd med fördröjningar.

Kommunförbundet understöder att sysselsättningsansvaret för de mest svårssysselsatta och för arbetslösa ungdomar och invandrare överförs till kommunerna, liksom också de befogenheter och resurser som behövs för verksamheten. De största städerna är beredda att ta över hela sysselsättningsansvaret och mindre kommuner kan bära ansvaret i samarbete med andra kommuner.

Beslut om en fortsättning på det sysselsättningspolitiska kommunförsöket / pilotprojekt bör fattas så snabbt som möjligt oberoende av andra utvecklingsprojekt inom förvaltningen. Målet bör vara att lagstiftningen om systemet för aktivering av arbetslösa ska hinna behandlas i riksdagen under denna valperiod.

Främjande av integration och sysselsättning för invandrare

Den stora ökningen av asylsökande som fått uppehållstillstånd medför behov av tilläggsfinansiering, både kalkylerade ersättningar till kommunerna och finansiering för integrationsutbildning som ordnas av arbets- och näringsförvaltningen.

På grund av de otillräckliga resurserna är köerna till arbetspolitisk integrationsutbildning flera månader långa, särskilt i huvudstadsregionen och i vissa andra tillväxtcentrum. Integrationsutbildningen och arbetsförvaltningens tjänster bör i tillräckligt utsträckning riktas också till områden där det finns tillgång till lämpliga bostäder för asylsökande som fått uppehållstillstånd.

Enligt lagen om främjande av integration hänvisas asylsökande som fått ett positivt beslut till kommunerna utgående från ett avtal med kommunen och närings-, trafik- och miljöcentralen. Fler personer flyttar dock självständigt och på eget initiativ än via avtal som ingås med kommunerna. Detta har gett upphov många problem. Planeringen i kommunerna bör alltid ske i samarbete med kommunerna.

Staten betalar kalkylerade ersättningar till kommunerna för mottagning av kvotflyktingar och asylsökande som fått uppehållstillstånd. För närvarande är de kalkylerade

ersättningar som staten betalar 6 845 euro per år för personer under 7 år och 2 300 euro per år för personer över 7 år. För kvotflyktingar betalas ersättning till kommunerna i fyra år och för andra personer i tre år.

Den kalkylerade ersättningsnivån fastställdes år 1993. Därefter har de kalkylerade ersättningarna höjts två gånger. År 2010 höjdes ersättningarna med tio procent och år 2011 med tio procent för personer över 7 år. Enligt Statistikcentralens prisindex för offentliga utgifter har kostnaderna för kommunernas socialväsande ökat med 75,9 procent under perioden 1993–2014. För att ersättningsnivån ska motsvara kostnadsökningen inom socialväsandet efter 1993, borde de kalkylerade ersättningarna uppgå till 10 946 euro per år för personer under 7 år och till 3 342 euro per år för personer över 7 år. De kalkylerade ersättningarna bör höjas så att motsvarar kostnaderna.

Kommunförbundet betonar att det är nödvändigt att utveckla samarbetet mellan kommunerna och staten så att man kan klara de utmaningar som integrationen medför. Samhällsorientering och inledande kartläggning bör sättas igång på mottagningscentralerna genast då uppehållstillståndet beviljats. Hela vårt integrationssystem kräver stora förändringar för att resultatet ska bli bättre. Kommunerna bör tryggas en tillräcklig och kontinuerlig statlig finansiering för undervisning och utbildning för invandrare. Det blir också dyrt för kommunerna att ordna bostäder för dem som fått uppehållstillstånd, särskilt i huvudstadsregionen.

Minskning av kommunernas uppgifter och skyldigheter

Statsminister Sipiläs regeringsprogram innehåller många ändringar i styrningen och övervakningen av kommunerna. Hit hör också mindre strikta behörighetsvillkor och en betydligt flexiblare personalstruktur inom servicen samt enklare tillståndsförändringen.

Målet att minska de normer som styr kommunernas uppgifter och verksamhet med minst en miljard euro är mycket viktigt.

Det är svårt att göra en lista på uppgifter och skyldigheter som ska slopas om inte lagstiftningen ses över i sin helhet. Uppgifterna bör minskas systematiskt, så att lagstiftningen för samtliga förvaltningsområden (lagar, förordningar och normer på lägre nivå) och den övriga styrningen, såsom rekommendationer, ses över börjande från de uppgifter som har den största tyngden. Samtidigt kan man skala bort normer som binder kommunernas verksamhet på detaljnivå, till exempel tidsfrister och dimensioneringar.

För att minskningen av kommunernas uppgifter och skyldigheter inte ska bli en åtgärd av engångsnatur, bör överenskommelser ingås om gemensamma principer för regleringen av kommunernas och de självstyrande områdenas uppgifter

Kommunförbundet betonar vikten av att minska kommunernas uppgifter och skyldigheter Om det föreslagna målet på en miljard euro inte kan nås, får kommunernas egna åtgärder, särskilt besparingar i personalkostnaderna, större betydelse för balansen av ekonomin. Också trycket på att höja kommunalskatten ökar.

Vård-/regionförvaltningsreformen

Regeringens riktlinjer om att 15 självstyrande områden ska ha organiseringsansvaret för social- och hälsovårdstjänsterna lämnar många detaljfrågor öppna. Förvaltningsreformen bör beredas noggrant och i brett samarbete med kommunerna och de övriga kommunala aktörerna. Också helheter i anknytning till personalöverföringar, pensionsansvar, fastigheter, finansiering, investeringar och ansvar bör utredas samtidigt.

Kommunförbundet betonar att den nordiska samhällsmodellen, som bygger på kommunal självstyrelse och där makt och ansvar har överförts från staten till lokalförvaltningen med hänvisning till demokrati och effektivitet, har varit framgångsrik också ur internationellt perspektiv. Att helt lägga om modellen i effektiviseringssyfte är en stor utmaning för hela välfärdssystemet.

Om den föreslagna social- och hälsovårdsreformen genomförs kommer det att krävas mycket stora förändringar i statsandelssystemet och i kommunernas skatteunderlag och inkomstbas. Överföringen av finansieringen från kommunerna till de självstyrande områdena får inte innebära oskäligen konsekvenser för enskilda kommuner. En central fråga är hur de uppgifter och skyldigheter som kvarstår hos kommunerna ska finansieras och hur statsandelssystemet ska ändras så att det också i fortsättningen tryggar de enskilda kommunernas möjligheter att klara av sina lagstadgade uppgifter (finansieringsprincipen). Viktigt är också hur kommunernas kvarstående ansvar för främjande av välfärd och hälsa beaktas i statsandelssystemet.

Kommunförbundet betonar att om man inte lyckas bygga upp ett fungerande finansieringssystem för de självstyrande områdena inom den strama beredningstiden, måste man bereda sig på ett övergångssystem som tryggar olika kommuners och områdens funktionsförmåga och en tillräcklig finansiering.

För kommunerna och de självstyrande områdena är det nödvändigt att de planerade överföringarna av fastigheter och annan egendom i samband med reformen görs rättvist, så att de inte medför nedskrivningsbehov för kommunerna eller komplicerade överföringar av lån.

Pensionsansvar som inte har täckts bör delas mellan kommunerna och områdena i proportion till lönesumman och Kevas verksamhetsområde bör utvidgas till att också omfatta de självstyrande områdena. Även lagstiftningen om Kommunala arbetsmarknadsverket (KT) bör ses över så att också de självstyrande områdena hör till KT.

De självstyrande områdena bör ha egen beskattningsrätt. Dessutom behöver de statlig finansiering, till exempel för att skillnader mellan olika områden ska jämnas ut. I fortsättningen bör finansieringsprincipen tillämpas på både kommunerna och de självstyrande områdena, och de bör utgöra en egen del i styrningen av och planen för de offentliga finanserna.

Kommunförbundet understöder en budgetram för social- och hälsovården som klart begränsar en ökning av social- och hälsovårdsutgifterna. Finansieringsmålen för de självstyrande områdena som en del av planen för de offentliga finanserna bör utformas på ett sätt som inte äventyrar kommunernas förmåga att klara av sina uppgifter med en rimlig skatte- och avgiftsbörda.

Relationerna, förfarandena, arbetsfördelningen och gränsytorerna mellan de självstyrande områdena och kommunerna bör fastställas separat med beaktande av de regionala särdragen.

Kommunförbundet betonar att det behövs samarbete inom alla ansvarsområden och att det bör vara möjligt att sköta enskilda uppgifter genom olika lokala lösningar, eftersom de kommuner och områden som uppstår genom reformen är sinsemellan mycket olika. Kommunerna och de självstyrande områdena bör ha möjlighet att avtala om överföringen av enskilda uppgifter med beaktande av de regionala särdragen.

Kommunförbundet anser det vara viktigt att kommunerna också i fortsättningen har tillräckliga möjligheter att utveckla livskraften inom sitt område. Kommunerna bör ha tillräckliga redskap för detta. Hit hör bland annat planläggning och tillståndspolitiken i anknäytning till byggande samt miljöskydd.

Reformen av yrkesutbildningen på andra stadiet och besparingar inom yrkesutbildningen enligt regeringsprogrammet

Ett av regeringens spetsprojekt är en reform av yrkesutbildningen på andra stadiet. Den nya lagstiftningen ska enligt planerna träda i kraft vid ingången av 2018. För yrkesutbildningen på andra stadiet gäller också ett sparmål på 190 miljoner euro, som ska förverkligas redan år 2017. Kommunernas andel av sparåtgärderna har planerats bli 110 miljoner euro och statens 80 miljoner euro.

Den ministerarbetsgrupp som verkat under ledning av undervisnings- och kulturministeriet har, i avvikelse från planen i bilagan till regeringsprogrammet, beslutat att besparingen i sin helhet ska riktas till kommunernas finansieringsandel för den grundläggande yrkesutbildningen.

Kommunförbundet anser det inte vara ändamålsenligt att besparingarna i den strukturella reformen av yrkesutbildningen på andra stadiet genomförs förrän den lagstiftning som gör det möjligt att genomföra de strukturella reformerna träder i kraft.

Inga förhandlingar har förts med Kommunförbundet om hur sparåtgärderna ska genomföras och riktas, trots att de har betydande konsekvenser för kommunernas och samkommunernas verksamhet och ekonomi. Sådana förhandlingar bör föras och resultaten bör behandlas i KUTHANEK.

Det är ännu inte klart hur reformen av yrkesutbildningen på andra stadiet ska genomföras. Målet är bland annat att åtgärda överlappningar inom utbildningen och att avlägsna gränserna mellan ungas och vuxnas yrkesutbildning. Dessutom är det meningen att utbildningsutbudet samt finansieringen och styrningen ska samlas till en enhetlig helhet som lyder under Undervisnings- och kulturministeriet. Enligt regeringens spetsprojekt om att ändra ungdomsgarantin i riktning mot en kollektiv garanti ska dessutom alla som går ut grundskolan garanteras en utbildnings-, arbets- eller rehabiliteringsplats.

Reformen inom utbildningen på andra stadiet är betydelsefull också ur kommunernas synvinkel, eftersom kommunerna genom finansieringsandelen per invånare finansierar mer än 60 % av yrkesutbildningen som helhet. Kommunernas finansieringsandel är cirka 1,2 miljarder euro, medan statens finansieringsandel är omkring 0,7 miljarder. Dessutom studerar nästan 90 procent av studerandena inom den grundläggande yrkesutbildningen vid läroanstalter som drivs av kommuner, samkommuner eller kommunägda utbildningsaktiebolag.

Kommunförbundet anser att kommunerna och staten också i fortsättningen tillsammans ska svara för finansieringen av yrkesutbildningen på andra stadiet för de unga åldersklassernas del. Kommunerna bör kunna anordna yrkesutbildning antingen i egen regi eller tillsammans med andra kommuner. Lagstiftningen bör ge kommunerna tillräcklig lokal beslutanderätt som anordnare av yrkesutbildning

Enligt den nuvarande lagstiftningen svarar kommunerna och staten för finansieringen av den grundläggande yrkesutbildningen och staten för den offentliga finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning och arbetskraftsutbildning.

Kommunförbundet anser att kommunernas ansvar för finansieringen av yrkesutbildningen inte får öka i samband med reformen. Dessutom bör kommunernas finansieringsansvar vara begränsat efter reformen.

Riksdagen bör reservera tillräckliga anslag i statsbudgeten för yrkesutbildning för dem som avslutar den grundläggande utbildningen och dem som saknar utbildning på andra stadiet och för utveckling av yrkeskompetensen bland dem som är i arbetslivet och på arbetsmarknaden, för yrkesutbildning för arbetslösa samt för integrationsutbildning för invandrare.

Övriga åtgärder

Kommunal avfallshantering och ansvarsfördelningen

Enligt regeringsprogrammet ska kommunernas ensamrätt enligt avfallslagen begränsas till avfall från bosättning, dock med beaktande av regionala särdrag.

Utgående från den nuvarande ansvarsfördelningen har kommunerna bland annat investerat miljoner i utvinning av energi ur avfall och förbundit sig till att med långa leveranstider leverera avfall inom sitt ansvarsområde till sådan avfallshantering. Om ansvarsområdena blir mindre leder det till en omöjlig ekvation för den kommunala ekonomin, eftersom det överenskomna kostnadsansvaret kvarstår samtidigt som avfallsströmmarna minskar.

Den föreslagna privatiseringen av hanteringen av kommunalt avfall skulle skapa kaos i kommunernas avfallshanteringstjänster och leda till att kostnaderna ökar på

ett okontrollerat sätt. Små avfallstransportföretag skulle få betydligt sämre verksamhetsförutsättningar, eftersom de stött sig på kommunernas avfallshanterings-tjänster. Också näringslivets avfallshandling i glesbygderna skulle råka i svårigheter då serviceutbudet skulle försämrast kraftigt.

Kommunernas avfallshandling har lyckats trygga avfallshandlingstjänster för kommuninvånarna till ett rimligt pris och avfallshandlingstjänster för offentliga serviceuppgifter och i andra hand för företag i hela Finland, både i städerna och på landsbygden. Det är viktigt också med tanke på den nationella försörjningsberedskapen.

Ett minskat ansvar för kommunerna främjar inte cirkulär ekonomi, utan leder tvärtom till sämre kommunal infrastruktur, sämre förutsättningar för återvinning samt en avfallshandling som subventioneras med kommunala skattemedel.

Kommunförbundet anser att den föreslagna minskningen av kommunernas ansvarsområde skulle leda till en omöjlig ekvation för den kommunala ekonomin, då det överenskomna kostnadsansvaret skulle kvarstå trots att avfallsströmmarna minskar. Det skulle drabba kommuninvånarna i form av högre kostnader för avfallshandlingen. Kostnaderna för kapacitetsunderskott kan bli höga, då man inte kan skaffa ersättande kapacitet.

Trafikfinansiering

För att minska det eftersatta underhållet av trafiknätet har en extra finansiering på 600 miljoner euro före utgången av 2018 föreslagits. Ur kommunernas synvinkel är detta ett positivt tillägg som bör riktas och tidsplaneras på ett sätt som är produktivt på regionnivå och som öppnar flaskhalsar i trafiken. Marknaderna i branschen bör utnyttjas så jämnt som möjligt så att sysselsättningen hålls på en jämn nivå och det inte uppstår någon överhettning på olika områden.

För bastrafikledshållningen har ett tillägg på cirka 100 miljoner euro från år 2017 föreslagits i tabellen med anpassningsåtgärder. Tillägget behövs verkligen för att upprätthålla trafiknätet och för grundläggande reparationer av enskilda vägar. Finansieringen har dock tagits från trafikprojekt, så det blir svårare att inleda nya projekt. År 2018 och 2019 har dessutom 120 miljoner euro dragits av från trafikprojekt.

Den aktuella utvidgningen av avtalsförfarandet i landsvägs- och banlagen är mycket problematisk. Avtalsförfarandet försätter kommunerna i en ojämlig ställning beroende på deras läge och ekonomiska situation. Risken finns att de projekt som hör till staten i fortsättningen alltid kommer att kräva avtal och därmed deltagande i finansieringen av trafikleder som staten ansvarar för.

Det statliga stödet för kollektivtrafiken skärs ner med 15 miljoner euro per år från och med år 2016. Staten deltar allt mindre i upprätthållandet av kollektivtrafiktjänster. På grund av detta minskar kollektivtrafiktjänsterna särskilt på landsbygden och det blir kommunerna som får betala för att upprätthålla dem. Framför allt i medelstora städer, som just tagit ett steg i positiv riktning, är man oroad över att statens finansiering håller på att minska.

Ett orosmoment för kommunerna är hur staten ska klara av att finansiera sitt trafiknätverk i enlighet med de krav som samhällsutvecklingen ställer. Det finns en risk för att en del av finansieringen av statens trafikprojekt liksom tidigare överförs på kommunerna.

Fungerande och verkningsfulla MBT-intentionsavtal är en förutsättning för planmässig utveckling av stadsregioner. Kommunförbundet anser det vara viktigt att samordningen av markanvändning, boende, trafik och förläggningen av tjänster tryggas i stadsregionerna. Det är viktigt att staten deltar i och förbinder sig till skyldigheterna i avtalen.

Kommunförbundet anser det vara oroväckande att det i de planerade ändringarna av kollektivtrafiklagen föreslås att ensamrätten för kollektivtrafik som konkurrensutsatts av myndigheter ska slopas i den nationella lagstiftningen. Tillsammans med minskningen av de statliga anslagen för kollektivtrafik ser beredningen ut att leda till att kollektivtrafikens marknadsandel minskar och att den offentliga finansieringen i allt högre grad vältras över på kommunerna.

Boende

Utbudet av bostäder till skäligen priser är otillräckligt särskilt i huvudstadsregionen. Situationen förbättras inte av att invandrare som fått uppehållstillstånd flyttar till stadsregionerna. Följden blir ofrånkomligen ökad segregation och bostadsbrist. Till och med i stadsregioner som hittills kunnat svara mot efterfrågan och de utmaningar som segregationen medför kommer det att uppstå problem då inflyttare trängs ihop i förorter med mycket hyresbostäder.

Kommunförbundet anser att produktionen av bostäder till rimliga priser bör främjas genom lättare finansieringsvillkor. Regeringen strävar efter att öka totalproduktionen av hyresbostäder genom att rikta statsunderstöd till privat produktion av bostäder som tillfälligt används för uthyrning. Helhetsmålet blir dock inte uppfyllt om andelen bostadsproduktion till rimliga priser samtidigt börjar minska. Detta bör förhindras genom finansieringsvillkor på rätt nivå.